

غربی‌ها برای رسیدن صبوری می‌کنند!

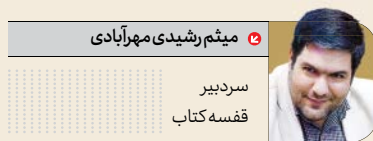
نکته جالبی که در حوزه‌های امنیتی با آن برخورد می‌کنیم، بحث نفوذ است. امروز ترکیه سیاستی را در منطقه پیگیری می‌کند تحت عنوان تشکیل ترکستان بزرگ که از خود ترکیه تا چین پیش‌بینی شده و هدف‌گذاری روی ملت‌ها و دولت‌های ترک است. همه اینها را در جغرافیای سیاسی بدون دخل و تصرف مورد توجه قرار داده‌اند. من طرح ترکستان بزرگ را مورد مطالعه قرار داده‌ام. موضوع «ترکستان» کار چه کسی است و چه کسی این عبارت را سر زبان‌ها انداخته است؟ متوجه شدیم این کار انگلیسی‌هاست که ۳۰ سال پیش عناصر انگلیسی یهودی‌الصل که در وزارت خارجه انگلیس فعال بودند، هرکدام ۱۰ تا ۱۵ سال در ایران زندگی کرده‌اند وارد حوزه علمیه شده‌اند. آنها لباس روحانیت پوشیده و به زبان ترکی مسلط بودند. رقابتی بین روسیه و انگلیس وجود داشت. انگلیس از ناحیه امپراتوری روسیه احساس خطر کرده بود. یک سو ایران و سوی دیگر عثمانی بود و تصمیم گرفتند با ایده تشکیل امپراتوری ترک، روسیه را در منطقه زمینگیر کنند. طراحی به ۳۰ سال پیش برمی‌گردد. ما این ضعف را داریم. رهبر انقلاب همیشه می‌گویند مطالعه کنید. آنها ۳۰ سال پیش طرحی ریخته‌اند و امروز ثمره آن را می‌بینند.

مادر این حوزه تجربه‌ای خوب داریم که به دوره پهلوی و قاجار برمی‌گردد. نفوذ در این دوره دیده شده. غرب همان غرب است و کاملاً مشخص. غربی‌ها بسیار پر حوصله‌اند و در حوزه‌های تصمیم‌گیر و تصمیم‌ساز به این شکل عمل می‌کنند. در دوره پهلوی و قاجار به همین شکل عمل کرده‌اند. در مورد تحریم‌ها هم به همین صورت عمل می‌کنند. کاری را انجام می‌دهند تا ثمره آن را ۳۰ سال بعد ببینند و صبوری می‌کنند. در حوزه نفوذ هم به همین شکل عمل کرده‌اند. یک‌سری افراد را در نظر گرفته‌اند؛ این افراد در دوره پهلوی قراردادهایی بسته بودند که ۳۰ سال بعد انقلاب تمام می‌شود. می‌گویند آدم‌های خودمان را داریم و اینها برای ما کار می‌کنند. پسر استاد شهریار خاطره‌ای از پدرش نقل می‌کند و می‌گوید افراد زیادی نزد پدرم می‌آمدند و می‌گفتند کتاب شعر به ما معرفی کنید. استاد شهریار همیشه می‌گفتند به جای این‌که کتاب‌های زیادی در حوزه ادبیات بخوانید، بروید و شاهکارها را بخوانید؛ کارهایی که کامل و جامع هستند و می‌توانند دست شما را بگیرند. عمر انسان کوتاه است.

موضوعات مطالعاتی و پژوهشی زیاد است. این کتاب در حدود ۸۰۰ صفحه جامع است ولی کامل نیست. وقتی کسی می‌خواهد راجع به مصدق مطلبی بنویسد، چهار صفحه نوشته و مصدق را کوپیده است ولی دریغ از یک کد و منبع. من در این کتاب گفته‌ام مصدق یک عنصر وابسته و نفوذی بود و از خود مصدق نقل قول آورده‌ام. حرفی که مصدق در مجلس زده است.

حمید خوش آیند در نشست بررسی کتاب «نفوذ»

باخواندن این کتاب

میت‌م‌رشدی مهرآبادی

سرمدیر

قفسه کتاب

اشاره: در سال‌های گذشته، هیچ چیز به اندازه «نفوذ» به اهداف و آرمان‌های انقلاب اسلامی و

ایران سرفراز ضربه نزد. موضوع مهمی که باعث شد رهبر حکیم انقلاب، از محققان بخواهد تا ریشه‌های آن را در عصر پهلوی مورد مطالعه قرار دهند. حمید خوش آیند با نظارت احد کریم خانی دست به کار شد تا این خواسته را جامه عمل بپوشاند و حاصلش شد کتابی با نام «نفوذ در

عصر پهلوی». نشست بررسی این کتاب را چند روز قبل از آغاز دهه فجر در کافه کتاب زیتون با حضور تعدادی از اهالی کتاب و تاریخ به همت دوستان انتشارات خط مقدم برگزار کردیم و حالا، گزارش مشروح آن، در این روزهای شاد و فرح‌بخش پیش روی شماست.

نفوذ تعریف مشخصی دارد. در ادبیات سیاسی یک تعریف از نفوذ وجود دارد و در بحث مطالعات تاریخی نیز تعریف دیگری وجود دارد. آنچه در ذهن من بود و در این کتاب نیز اشاره شد، «اعمال قدرت به صورت نرم» بود؛ بدون این‌که شخص متوجه شود. در دوره پهلوی هم اعمال قدرت وجود داشت بدون این‌که ارکان مختلف نظام سیاسی متوجه شوند. برخی جاها بسیار آشکار بود و می‌توان در دوره پهلوی از نفوذ آشکار صحبت کرد. مثلاً در صحبت از هویدا که به طور آشکاری شخصیتی نفوذی بود یا تمامی نخست‌وزیرها که بدون استثنا نفوذی بودند.

این‌که یک نفر به طور مستقیم به جایی مامور شود، مدلی فراگیرتر بوده یا آن فرد در حین کار خود مجبور به هماهنگی با سیستم بود؟

وقتی کتاب مطالعه شود کاملاً مشخص است در مواردی به طور مستقیم می‌آمدند و هماهنگی وجود داشت. وقتی نظام پهلوی روی کار آمد از دوره رضاخان و از سال ۱۲۹۹ با توجه به تجربه دوره قاجار و اتفاقاتی که باعث شد برخی از چهره‌ها، شخصیت‌ها و نفرات از بین بروند و سقوط کنند برخی خود را وصل می‌کردند و با آمریکایی‌ها و انگلیسی‌ها همکاری می‌کردند. مخصوصاً قبل از کودتای ۲۸ مرداد ۸۰ درصد کار در دست انگلیسی‌ها بود. وقتی وضعیت داخل و دربار را مساعد نمی‌دیدند و متوجه می‌شدند اعتراضاتی وجود دارد، فرد هماهنگ می‌شد، صحبتی می‌کردند و بده‌بستانی وجود داشت.

ملی کردن نفت برای درآمد دولت!

در مقطع دیگری از دوره پهلوی، در بحث نفوذ، قدرت‌ها که دو قدرت آمریکا و انگلیس و به طور محدودی نیز اسرائیل بودند، بنا به تشخیص خود عمل می‌کردند. مصدق فردی فراماسونر بود و مدتی در این حوزه فعال بود. در طراحی کودتای اسفند ۱۲۹۹ که رضاخان بر سر کار بیاید، شش تا هفت نفر فعال بودند که یکی مصدق بود. در مجلس پنجم شورای ملی نیز رضاخان مقطعی قهر کرد و خانه نشین شد و فرصتی بود تا کنار گذاشته شود. ولی مصدق از جمله افرادی بود که با رضاخان صحبت کرد و گفت ما غیر از شما کسی را نداریم و او را مجدداً به رأس کار آورد. البته مصدق فردی متعادل‌تر بود و دیدگاه‌های مستقل‌تری داشت. مصدق با انگلیسی‌ها پدیرکشتگی نداشت بلکه فردی بود که به دنبال قدرت بود و طرح و نقشه راهی را در ذهن خود تعریف کرده بود و فضای مشکلات کشور را بررسی کرده بود. مصدق نفت را ملی کرد تا منبع درآمد دولتش مشخص شود. در مورد نفوذ، در زمانی حالت بینابینی بود و هم خودش مشخص می‌کردند و هم طرف می‌رفت با آنها می‌بست. با دربار هماهنگی‌هایی می‌شد و اعلام می‌شد که این گزینه ماست و از نظر ما خوب است و ملاحظات شما درباره این شخص باید در چارچوب ملاحظات ما باشد.

اگر این کتاب به طور کامل مطالعه شود پاسخ می‌دهد؟

بر این سؤال خواهد بود که چرا انقلاب

شد؟

اگر این کتاب را از صفر تا صد بخوانید، وحشت می‌کنید. نفوذ داریم تا نفوذ؛ نه با این حد و حجم و در این سطح!

یک‌سری اسناد

و مدارک از

نهادهای مختلف

گرفتیم. به مرکز

اسناد انقلاب

اسلامی و دیگر

مراکز هم رفتیم،

ولی ما به عنوان

پژوهشگر

می‌توانستیم

به این اسناد و

مدارک دسترسی

پیدا کنیم و

دانشجو یا فردی

عادی نمی‌تواند

به این اسناد

دسترسی

پیدا کند

پیگیری نفوذ، تأکید رهبری

بحث نفوذ موضوعی کاملاً شفاف و روشن است. ما دو بحث در این حوزه داریم. اگر دسته‌بندی کنیم دو نوع نفوذ داریم. یکی نفوذ بعد از انقلاب و در مقطع کنونی است و دیگری بحث نفوذ در عصر پهلوی است که در مورد آن هم گفته شده و کتاب‌هایی نوشته شده است. در سال ۹۹ با حجت الاسلام علی شیرازی (نماینده سابق ولی فقیه در سپاه قدس) جلسه‌ای داشتیم. ایشان درخواست جلسه‌ای دادند و گفتند چند نفر بیاییم و دوستانی که در حوزه تالیف و تحلیل و... کار کرده بودند در آن جلسه بودیم. ظاهر ایشان بارهبر معظم انقلاب جلسه‌ای داشتند و پیرامون همین مسائل تاریخ انقلاب و... در جمع محدودی گفت‌وگویی انجام شد و رهبر انقلاب بحثی را باز کردند و گفتند یکی از دغدغه‌هایی که من دارم، بحث نفوذ است؛ آن هم نفوذ در عصر پهلوی، روی این موضوع کار شود و در اختیار نهادهای مختلف، دانشگاه‌ها و افکار عمومی قرار بگیرد. این مأموریت به ما محول شد. آقای کریم خانی نیز به عنوان ناظر در این کار حضور داشتند.

چرا این مطالب را دوباره جمع کنیم؟!

کار را شروع کردیم و حدود دو سال طول کشید. ابتدای کار سؤالی برای من پیش آمده بود. کتاب‌های مختلفی چاپ شده و نقل قول از دوره پهلوی زیاد است. چه نیازی است که ما بنشینیم و این مطالب را دوباره جمع کنیم؟! به نوعی تکرار مکررات است، ولی هر چه کار جلو می‌رفت متوجه می‌شدیم اسناد و مطالب و موضوعاتی وجود دارد که شاید در کمتر جایی گفته و نوشته شده است و اگر نوشته شده دسترسی به آنها آسان نیست. یک‌سری اسناد و مدارک از نهادهای مختلف گرفتیم. به مرکز اسناد انقلاب اسلامی و دیگر مراکز هم رفتیم، ولی ما به عنوان پژوهشگر می‌توانستیم به این اسناد و مدارک دسترسی پیدا کنیم و دانشجو یا فردی عادی نمی‌تواند به این اسناد دسترسی پیدا کند.

حجم انبوهی از داده‌ها

ما با حجم انبوهی از داده‌های پراکنده مواجه شدیم و به ذهن من رسید اگر کسی بخواهد در مورد نفوذ در عصر پهلوی وقت بگذارد و مطالعه کند، هم زمان‌بر است و هم از حوصله آن فرد خارج است. منابع زیاد بود و از این لحاظ سختی کار وجود داشت. یک‌سری از مطالب را نمی‌شد گفت. به مواردی برمی‌خوریم و می‌خواستیم راجع به برخی چهره‌ها بنویسیم، ولی نمی‌شد چون چهره‌های شاخصی بودند.

من بررسی کردم و متوجه شدم از دوره قاجاریه تا پایان دوره پهلوی در طول ۲۰۰ تا ۳۰۰ سال، ۸۶ صدراعظم و نخست‌وزیر داشتیم که به استثنای سه نفر از آنها که یکی امیرکبیر بود، بقیه نفوذی بودند. عمداً از انگلیس خط می‌گرفتند. وقتی خاطرات فرح را می‌خوانید با حجم انبوهی از خاطرات روبه‌رو می‌شوید، ولی در آن کتاب تنها یکی دو خط به درد کار ما می‌خورد و به نفوذ اشاره می‌شد.

برای تفکیک این مطالب، تعریف شما از نفوذ چه بود؟

